

Володимир Калуга,

доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри міжнародних відносин і суспільних наук
Національного університету біоресурсів
і природокористування України;
ORCID: 0000-0003-4744-826X;

Юлія Костюк,

студентка I курсу магістратури
гуманітарно-педагогічного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

КОМПЛЕКСНИЙ ЧИННИК М'ЯКОЇ СИЛИ У СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ: функційне навантаження на тлі війни і миру

Анотація. У статті осмислено концепт м'якої сили як комплексний чинник впливу в сучасній світовій політиці. Досліджено причиново-наслідкові зв'язки екзистенційних суспільних запитів, які в умовах війни стають рушіями політичного процесу. Проаналізовано основні інструменти застосування чинника м'якої сили у відповідних умовах екзистенційних загроз, зокрема інформаційні засоби маніпулятивної раціоналізації ірраціональної причинності.

У контексті дослідження м'якої сили переосмислено численні концепції теоретиків і практиків застосування несилових важелів впливу, як-от «трійцю Клаузевіца» та ідею «невидимої руки» Адама Сміта, а також інші актуальні сили — жорстку, в'язку та командну. Узагальнено функційне навантаження м'якої сили з перспективи глобальних геополітичних метаморфоз.

Ключові слова: м'яка сила, світова політика, маніпулювання, війна.

Серед базових запитів сучасної людини чільне місце належить потребі у відомостях, тобто основі, яка є «матеріалом» для формування та трансформації уявлень про що-небудь — те, що тією чи тією мірою виявляється актуальним. Це стосується як прикладної сторони поточного існування та життєдіяльності

людини, так і екзистенції загалом, у розрізі якої порушують фундаментальні питання на кшталт змісту існування, причинності чого-небудь, перспектив поступу тощо. Водночас у часи напруженості, зокрема соціальних потрясінь, вінцем яких часто вважають війну, фундаментальні запити набувають особливої інтенсивності.

Тож так чи так втягнуті у вир війни представники спільнот чи не найбільше, як порівняти з іншими носіями наданого свого часу високого статусу гомо сапієнс, постають перед низкою кричущих питань, зокрема причинності війни та її наявних, імовірних або очікуваних наслідків. Природно, що залежно від рівня досконалості інтелекту (а він є не чим іншим, як здатністю виявляти та/або встановлювати зв'язки) глибина поставлення питань, а точніше орієнтування в «онтологічному ландшафті» причинності, буде суттєво відмінною. Інтелектуально недалеким представникам виду гомо сапієнс властиво задовольнятися поверховими зв'язками, які відображають ті чи ті процеси чи явища, — вони буквально вимагають поточної чіткості та ясності, чи радше безапеляційної визначеності й однозначності. Натомість інтелектуально потужні здатні фіксувати деяку перманентну мінливість глибинних зв'язків і, як наслідок, усвідомлювати, що явища та процеси не є такими, якими здаються на перший погляд; що немає чогось однозначного, що можна було б представити через оцінні судження: не буває так добре або погано, як про те схильна вважати людина. Отже, для інтелектуально потужних актуальним є принцип: мисли глобально, дій партикулярно, себто розглядай причинність на рівні базової системи, зокрема світу як чогось цілісного, його основ; а на виклики реагуй, зважаючи на поточну ситуацію, дотримуючись максимально адекватного й ефективного рішення, доступного для напруження.

Тож у згаданому контексті концепт, а в іншому випадку — комплексний чинник м'якої сили, в масштабах світової політики набуває своєрідних, як на лінійне мислення, конотацій. Функційне навантаження (а йдеться про властивість чого-небудь задовольняти фіксовані запити та/або потреби суб'єкта) засобів і методів впливу, зокрема й різновидів неформальної дипломатії та комунікації, що їх зараховують до м'якої сили, у такому разі також набуває додаткових, зазвичай незручних,

як на тенденцію «прикрашати» (вибілювати) і водночас поляризувати в очах неспокушених реципієнтів, проявів. Тож стає очевидною актуальність осмислити м'яку силу як концепт і водночас комплексний чинник, по-перше, з глобальної, а не ситуативних позицій; по-друге, поза дужками добра і зла (правильного й хибного, правдивого й оманливого тощо), себто оцінних суджень щодо морального та/або етичного масштабування, а отже, за межами стереотипів, настанов чи еталонів і, як наслідок, слідування принципам і закономірностям певного онтологічного, тобто стосовно суб'єкта, яким є поміщена в континуум світу людина у своїй множині, проекту, майже не фіксованого в межах буденного сприйняття, а тим паче не артикульованого в просторі так званої громадської думки.

Відповідно, **мета** подальших міркувань полягає в актуалізації запиту інтелектуально потужних представників спільноти щодо глибинної причинності світових процесів, зокрема війн, а надто війни в Україні й навколо України або війни ідентичностей, а також місця й ролі засобів поза очевидної примусової, зокрема й зведеної на відвертому насиллі, взаємодії та впливу у сфері міжнародних відносин (засобів м'якої сили), зосібна в контексті позиціювання країни та держави, що репрезентує країну як її інституційна «надбудова» на світовій арені.

Здійсненність означеної мети безпосередньо сполучена з налаштованістю називати речі своїми іменами, у такий спосіб максимально уникаючи гри слів, — стилю і способу донесення відомостей, які за визначенням спрямовані на породження множини інтерпретацій з боку реципієнтів. Мінімізувати ж спектр можливих інтерпретацій, очевидно, можна не просто відмовою від інтелектуальних силювань встановити природу чого-небудь (чим щось є), а концентрацією уваги на тому, яку саме функцію чи низку інтегрованих функцій що-небудь виконує за визначених умов та обставин, включно зі встановленою ідентичністю акторів, які так чи так оперують тим чимось. Наприклад, якщо йдеться про війну, то що та/або хто є дійсними сторонами війни; якщо про ті чи ті методи й засоби взаємодії, що їх ідентифікують як прояви м'якої сили, то що чи хто є ініціаторами, а з іншого боку — реципієнтами оперування відповідними засобами й методами. Тобто з позицій функційного навантаження чого-небудь передбачено встановлення факту

реалізації певного проєкту, елементом якого є предмет цікавості, наявності проєктанта, реалізаторів проєкту та рецептивних суб'єктів (об'єктів, наділених суб'єктністю), які є ціллю та/або засобом реалізації проєкту.

Таким чином проступає спрямованість подальших міркувань щодо обраного предмета осмислення на засвідчення певної оригінальності на тлі широкого спектра вже наявних інтелектуальних розвідок, серед яких чільне місце, безумовно, належить працям Джозефа Ная [1], з чийм авторством пов'язане започаткування ідеї м'якої сили як феномену, а в іншому випадку — концептуального підходу в міжнародних відносинах. З-поміж авторів фундаментальних досліджень м'якої сили визнання наукової спільноти здобув також і Роберт Когейн [2], Сантос Едмарверсон, Боб Рейнальда. До когорти науковців, котрі досліджують прикладний аспект м'якої сили, себто особливості оперування її засобами й методами, зокрема у фокусі українського питання, належать Євген Магда [3], Юрій Мателешко [4], Марія Процюк, Юлія Седляр, Маргарита Лимар [5], Дмитро Тужанський [6] та ін.

З позиції безпосередньої практики чи не найавторитетнішим джерелом інформації щодо обраного предмета дослідження доцільно вважати ресурс «Brand Finance», на платформі якого з урахуванням 55 параметрів обраховано глобальний індекс м'якої сили і, як наслідок, відображено результати найповнішого у світі, зі слів репрезентантів ресурсу, дослідження сприйняття національних брендів [7]. У межах ресурсу знаходимо таке трактування м'якої сили: «спроможність нації впливати на вподобання та поведінку різних акторів на світовій арені (держав, корпорацій, спільнот, громадських утворень тощо) за допомогою залучення та переконання, а не примусу» [8].

Результати осмислення проблеми. Подане визначення м'якої сили свідчить про певну тенденційність щодо трактування в цьому разі радше певної потенції, ніж явища, концепту чи (комплексного) чинника, суб'єкта. Водночас як суб'єкт-ініціатор обрано націю — начебто само собою зрозуміле соціально-політичне формування чи різновид колективної ідентичності; а як множину рецептивних суб'єктів — низку різного порядку явищ і феноменів. Ідеться про те, що держава з позицій функційного підходу є лише механізмом стабілізації спільноти, яку

вона репрезентує, та її інституційною «надбудовою». Тобто держава — це механізм тією чи тією мірою легального примусу. Спільноти й громадські утворення, зі свого боку, є формами кооперації та/або способами впорядкування множинного буття людини, а корпорації — формою соціально-економічного об'єднання й активності. Тож дослідник постає перед дилемою: чим же саме є м'яка сила та яку функцію вона виконує насправді, якщо загалом виконує, будучи чимось визначеним. Базисом дилеми є питання: суб'єкт-ініціатор вдається до тих самих методів і засобів, щоби справити бажаний ефект на різні за своєю природою і функційним навантаженням рецептивні суб'єкти, чи таки до різних. А з іншого боку, невже м'яка сила як деякий, тепер уже номінальний, інструмент впливу є засобом оперування винятково нації як певного колективного утворення? Щоправда, в цьому випадку доцільно також змістити акцент зі змісту взятого для осмислення визначення м'якої сили на адресність поданого визначення, в іншому випадку — на професіоналізм відповідальних за оприлюднення цього визначення. І якщо питання професіоналізму залишити поза дужками, то залишається адресність — на яку аудиторію розраховані системно висвітлювані результати досліджень глобального індексу м'якої сили та з якою метою. Останнє питання, безумовно, слушно масштабувати до ідеї м'якої сили загалом: з якою метою і для якої аудиторії артикулюють проблему м'якої сили. А отже, слід звернутися до джерел самої ідеї та її авторства.

З біографії Дж. Ная чітко зрозуміло, що він практик, до того ж залучений до різноманітних вузьких елітних інтелектуальних кіл, наприклад тієї ж таки Тристоронньої комісії, Аспен Інституту тощо; аналітичних і управлінських апаратів одного з найпотужніших за визнанням державних утворень — інституту держави США. Як практику й аналітику, Дж. Наю вочевидь доводилося тією чи тією мірою і способом прилучатися до формування й реалізації певних проєктів, переважно глобального масштабу. А отже, він разом з іншими залученими до такої діяльності мислителями системно поставав перед низкою прикладних і фундаментальних проблем, від розв'язання яких залежала успішність реалізації певного проєкту; а в іншому випадку — обґрунтованість тієї чи тієї діяльності (активності), наприклад агресії щодо Іраку 2003 року під проводом США, і їх

сприйняття та/або рівень схвалення з боку різних аудиторій і/або інтегрованих кластерів реципієнтів, іменованих як народ або світова спільнота. Значущість останнього зазначеного моменту полягає в тому факті, що в поточному існуванні буденній людині, себто такій, що занурена в суєту (активність заради досягнення тих чи тих споживацько-побутових і/або ідеалістично-примарних цілей), важливо не те, що відбувається тут і тепер з огляду на її втрату спроможності споглядати, а те, що їй думається (актуалізовані у її свідомості ідеї та/або уявлення) щодо будь-чого, адже пояснення, на яких базується ілюзія реальності, беруть гору над дійсністю, затьмарюючи останню та переміщуючи її в тінь свідомості. У такому разі відкривається альтернативна перспектива бачення функційного призначення чого-небудь, у нашому випадку концепту м'якої сили — надати тій чи тій аудиторії, залежно від притаманних їй властивостей і характеристик, прийнятні та зрозумілі для неї пояснення, у цьому разі явищ і процесів у сферах світової політики та/або міжнародних відносин. У випадку Дж. Ная — також ще й пояснити домінанту світового гегемона, яким визнано феномен (симбіоз країни, держави, ідеї та/або іміджу) США: «Сполучені Штати були наймогутнішою державою не тільки за мілітарною й економічною потужністю, а й у третьому вимірі, який я назвав м'якою силою» [1, с. xi].

Щодо згаданого третього виміру могутності актора світової політики та/або міжнародних відносин, що його Дж. Най іменує м'якою силою, то він аж ніяк не перший і єдиний, хто подібно поставив питання так званої третьої змінної екзистенційного рівняння поступу — темпорально-локаційного розвитку подій. У ракурсі цієї праці доцільно згадати два такі приклади. По-перше, йдеться про «трійцю Клаузевіца» — концепцію ідентифікації феномену війни з погляду симбіозу низки чинників, з-поміж яких чільне місце належить насильству, раціональності та випадковості. Враховуючи чинник непередбачуваності, Карл фон Клаузевіц, прусський генерал доби розквіту європейського просвітництва, прагматизму та раціоналізму, екзистенційною квінтесенцією якого, очевидно, стала онтологічна константа Фрідріха Ніцше «Бог мертвий», підкреслює факт наявності непізнаваної причинності, яка насправді й визначає особливості перебігу будь-яких процесів (у цьому

випадку — війни), тоді як насилля виказує лише тло перебігу війни, — є основною її характеристикою, а раціональність — сукупність тією чи тією мірою уявлень про перебіг війни, ідентифікованих як мотиви, цілі, поточні ресурси і співвідношення, що циркулюють у певних колах. Відповідно, можна помітити певну аналогію між насиллям та мілітарністю, раціоналізмом та економікою, непередбачуваністю та третім виміром, або м'якою силою. Ідея м'якої сили в такому разі покликана надати певної визначеності та ясності численним процесам, а надто глобальним у контексті світової політики та/або міжнародних відносин, перебираючи на себе функцію третьої змінної, яка замикає на собі все непізнаване (замасковане за посередництва обігових уявлень під начебто зрозуміле), зокрема дійсну причинність чого-небудь, наприклад тієї ж таки поточної могутності США чи подібних замаскованих під демократію імперій, а також інших впливових формувань, зосібна ідеологічно-релігійного спрямування (церков, рухів, орденів тощо).

Також концепт м'якої сили певною мірою перегукується з ідеєю «невидимої руки», яку запропонував А. Сміт. Самою своєю суттю, як і «невидима рука», м'яка сила насправді є первісною щодо мілітарної й економічної могутності, оскільки останні є принципово неможливими без умотивованої, цілеспрямованої, у певний спосіб упорядкованої активності та взаємодії індивідуальних і групових (колективних) елементів спільноти. Тобто будь-який актор і/або суб'єкт світової політики та/або міжнародних відносин має деяке екзистенційне ядро як основу його ідентичності й водночас континуум інтегративної та рушійної сил, а також носій змістовної форми локалізованого буття. Саме різноманітні прояви функціонування «ядер» акторів і/або суб'єктів світової політики та/або міжнародних відносин, зокрема підтримання внутрішніх суспільних настроїв, взаємодія акторів і/або суб'єктів тощо, і є проявами активності, які переважно ідентифікують як прояви м'якої сили.

Зрештою, у такому разі м'яка сила, як порівняти з примусом і диктатом вигоди (симбіозу потреби виживання та схильності до накопичення), що є базисом економіки на рівні спонукальної основи цілеспрямованої людської активності, репрезентує радше ірраціональну сторону буття та діяльності людини у своїй множині. Водночас ірраціональна сторона людської

екзистенції за першого наближення пов'язана з бажаннями, потягами та страхами, а за умови глибшого осмислення — зі смаками, намірами та налаштуваннями, комбінація яких і визначає траєкторію поточного існування й особливості перманентної активності. Тому не дивно, що сам автор ідеї м'якої сили потрактував останню як «нашу здатність залучати інших на свій бік» [1, с. xi], оскільки «м'яка сила ґрунтується на здатності формувати вподобання інших» [1, с. 5]. Причому «в міжнародній політиці ресурси, що створюють м'яку силу, значною мірою виникають із цінностей, які організація чи країна виражає у своїй культурі, у прикладах, які вона подає своєю внутрішньою практикою та політикою, а також у тому, як вона керує своїми відносинами з іншими» [1, с. 8].

Осмислення наведених вище тверджень підводить до ідеї, що м'яку силу все ж сприймають або ідентифікують не як прояв ірраціонального начала в людському бутті й життєдіяльності з огляду на світову політику та/або міжнародні відносини, а радше як сукупність трансформованих глибинних ірраціональних за своєю природою пускових механізмів існування й діяльності людини до рівня усвідомлюваних причинностей та раціональних методів і засобів взаємодії суб'єктів (персоніфікованих і колективних). У такому випадку може йтися про різноманітні засоби реалізації м'якої сили, зокрема й так звані народну та культурну дипломатію, духовно-інформаційну інтервенцію за посередництва пропаганди, проповідництва тощо, освітньо-виховну інтервенцію за посередництва поширення стандартів, еталонів, кліше, цінностей тощо, морально-правову інтервенцію за посередництва гуманітарної допомоги, фінансових інвестицій і вливань, пожертв тощо.

У такий спосіб увиразнюється те, що м'яка сила насправді є радше в'язкою силою на тлі тієї ж таки жорсткої сили. Якщо жорстка сила спирається на примус та насилля й оперування нею є очевидним, а отже, актуальним є також явний факт відповідальності як реалізатора жорсткої сили, так і реципієнта: останній має чинити посильний опір або визнати власну безпорадність; то в'язка сила, камуфльована під м'яку (саме поняття «м'який» відсилає до чогось безпечного та приємного, що вже є засобом маніпуляції), «проникає» в будь-які «тріщини» людської сутності, тобто оперує слабкостями людини як начебто її

сильними, а в іншому випадку такими, що нібито підкреслюють особність й унікальність, сторонами, у такий спосіб захоплюючи суб'єкт зсередини, роблячи його заручником або бранцем маніпулятора, зазвичай без опору чи навіть усвідомлення.

У такому ракурсі м'яка сила асоціюється з реалізацією принципу «do ut des» («даю, щоб і ти мені дав»), що викристалізувався з формули римського права, якою потенційний набувач вигоди користувався ще до укладання угоди, щоб поставити іншу сторону у вигідні для себе обставини. Тоді як жорстка сила пов'язана з принципом «veni, vidi, vici» («прийшов, побачив, переміг»). А разом ці два принципи відсилають до підходу Нікколо Макіавеллі щодо поділу еліт і стилю управління, а отже, й преференцій щодо оперування засобами: «левам» властиво вдаватися до жорсткої сили, тоді як «лиси» тяжіють до м'якої. Водночас порада флорентійського мислителя самодержцю: «З усіх звірів нехай самодержець уподібниться двом: леву та лисиці. Лев боїться капканів, а лисиця — вовків, отже, треба бути подібним лисиці, щоб уміти обійти капкани, і леву, щоб відлякати вовків» безпосередньо перегукується з ідеєю Дж. Ная про командну (розумну) силу як симбіоз жорсткої і м'якої сил: «Жорстка і м'яка сила взаємопов'язані, адже обидві є складниками здатності досягати своєї мети за допомогою впливу на дії інших. Різниця між ними полягає у ступені впливу, що проявляється в характері поведінки та матеріальності ресурсів. Командна сила — це здатність впливати на дії інших через тиск або заохочення. Сила кооптації — здатність формувати бажання інших через привабливість власної культури й цінностей або через вміння впливати на порядок денний політичних рішень так, щоб інші утримувалися від висловлення певних уподобань, вважаючи їх занадто нереалістичними» [1, с. 7].

Врешті-решт, м'яка сила відсилає до людського та/або суб'єктивного чинника, що в розрізі світової політики та/або міжнародних відносин може бути ідентифікованим як «комбінація суб'єктивних та об'єктивних факторів, притаманних конкретній особі, зокрема, наділеній/обтяженій політичною відповідальністю, визначає рівень її самодостатності та здатності протистояти тиску широкого спектру факторів впливу від стресових ситуацій до різноманітних маніпулятивних впливів, антропоморфного і, очевидно, неантропоморфного походження,

а отже і особливості її політично, соціально, економічно або-що значимої активності» [9, с. 64]. Йдеться про те, що завдяки оперуванню м'якою силою часто вдається досягнути бажаних результатів, оминаючи руйнівні наслідки від застосування мілітарних чи економічних важелів, за допомогою прямого чи опосередкованого через маси, соцмережі тощо тиску на ті чи ті управлінські фігури. По суті, в такому разі м'яка сила є своєрідною «тінню» інформаційної війни: під прикриттям м'якої сили, а також її засобами ведуть інформаційну війну.

Висновки. У сучасних дописах часто з'являється поняття «м'яка сила». Переважно його використання стало даниною моді видаватися політично обізнаними, поінформованими й ерудованими. Однак змістове наповнення вживаних понять, серед яких і «м'яка сила», зазвичай виявляється доволі поверховим: таке собі примітивне розуміння, прив'язане до конкретних прикладів, які нібито проясняють суть феномену, що його позначає певне поняття.

Спираючись на різні версії трактування поняття «м'яка сила» — від фундаментальних до апробаційних, від прикладних до демонстративних, принципово не можливо встановити, що ж саме означає це поняття: концепцію, явище, (комплексний) чинник світової політики чи щось інше. Якщо ж звернутися до опису м'якої сили Дж. Ная, то поняття м'якої сили позначає насамперед деяку концепцію, яка розкриває засоби й механізми реалізації світової політики, відмінні від тих, що безпосередньо оперті на примус, економічний зиск і насилля. А ось у практичній площині м'яку силу ідентифікують як комплексний чинник, який у поєднанні з іншими визначає особливості поступу спільнот і людства загалом.

Тож м'яку силу можна трактувати відразу в кількох взаємопов'язаних і, очевидно, взаємообумовлених ракурсах. По-перше, концепція м'якої сили дає змогу надавати зрозумілі, прийнятні та сприйнятні пояснення світових процесів різним групам реципієнтів, що водночас зручні для тих, хто стоїть за оперуванням концепцією. По-друге, м'яка сила у множині своїх засобів й інструментів є потужним ресурсом маніпулювання уподобаннями та настроями мас загалом або певних соціокультурних груп зокрема. У такому разі м'яка сила виявляється, залежно від ситуації оператора, прихованим чи відкритим

інструментом ведення інформаційної війни. Тому було б доцільніше, принаймні відвертіше, вживати поняття «в'язка сила» замість «м'яка сила». По-третє, м'яка сила є засобом й інструментом реалізації позитивно забарвлених добрих намірів оператора щодо рецептивних суб'єктів і світу загалом, на противагу корисливим або ж деструктивним намірам, засобами реалізації яких є економічний тиск і мілітарна сила. По-четверте, м'яка сила є певним інструментом у «руках провидіння», себто раціоналізованим виразником ірраціональної причинності, що є основою будь-якої активності та процесуальності.

1. Nye, J. (2004) *Soft power: the means to success in world politics*. New York: Public Affairs.
2. Keohane, R. and Nye, J. (1972) *Transnational Relations and World Politics*. Harvard University Press.
3. Магда Є.В. М'яка сила, поняття // Енциклопедія історії України: Додатковий том. Кн. 1: А-Я / редкол.: В.А. Смолій та ін.; НАН України; Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2021. 773 с. URL: [http://www.history.org.ua/?termin=m'jaka_syla_ponjattja](http://www.history.org.ua/?termin=m%27jaka_syla_ponjattja)
4. Мателешко Ю. «М'яка сила» сусідніх держав в Україні: загальне та особливе // Геополітика України: історія і сучасність. 2021. № 2 (27). С. 55–66.
5. Седляр Ю.О. «М'яка сила» Росії у контексті українсько-російських відносин / Ю.О. Седляр, М.Ю. Лимар // Наукові праці. Серія: Історія. 2012. Т. 171. Вип. 159. С. 63–69.
6. Тужанський Д. 100 тисяч вірних Угорщині: історія та приховані деталі паспортного скандалу на Закарпатті // Європейська правда. 20 вересня 2018. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/09/20/7087153>
7. Brand Finance (2024) *Brand Finance's Global Soft Power Index 2024: USA and UK ranked top nation brands, China takes third place, overtaking Japan and Germany*. Available at: <https://brandfinance.com/press-releases/brand-finance-global-soft-power-index-2024-usa-and-uk-ranked-top-nation-brands-china-takes-third-place-overtaking-japan-and-germany>
8. Brand Finance (2022) *Familiarity, Reputation, and Influence: All Three Drive Soft Power Success*. Available at: <https://brandfinance.com/insights/2022-soft-power-success>
9. Калуга В. Основи світової політики: навч. посібник. К.: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2018. 132 с.

Volodymyr Kaluha,

Doctor of Philosophy, Full Professor,
Department of International Relations and Social Sciences,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine;
ORCID: 0000-0003-4744-826X;

Yuliia Kostiuk,

First-year Master's Student,
Faculty of Humanities and Pedagogy,
University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

THE MULTIFACETED FACTOR OF SOFT POWER IN WORLD POLITICS: functional role in times of war and peace

Abstract. The article examines the concept of soft power as a multifaceted factor influencing contemporary global politics, especially under conditions of existential threats such as war. It explores the causal links between societal demands that, in times of crisis, become drivers of political processes, and analyses the main tools of soft power application in this context, notably informational means of manipulative rationalisation of irrational causality. The authors reconsider theoretical approaches to non-coercive levers of influence, including Clausewitz's trinity and Adam Smith's invisible hand, drawing analogies between the role of chance and the interplay of military, economic, and soft power. The concept of soft power is compared with three related categories: hard power as its antithetical, coercive counterpart; sticky power as the author's original term describing an influence that penetrates the 'cracks' of human nature by exploiting weaknesses perceived as personal strengths, thus capturing the subject from within, often without resistance or awareness; and command power (or smart power) as a hybrid that combines hard and soft elements to achieve strategic objectives. The study emphasises the dual nature of soft power as both an instrument of influence and a means of recognising the significance of the human and subjective factors in global transformations. It argues that understanding soft power beyond moral dichotomies allows for an alternative view of contemporary phenomena, free from imposed assessments, and highlights its function in shaping attitudes, decisions, and behaviours through information warfare and manipulation. The findings contribute to a deeper understanding of soft power within the broader framework of geopolitical shifts.

Keywords: soft power, world politics, manipulation, war.